

La ciència, també loapitzada

Tradicionalment, l'Estat espanyol s'ha distingit pel seu desinterès i la seua desídia cap a la investigació científica i tecnològica. La nefasta frase «que inventen ellos» és una mostra de la mentalitat que ha imperat durant segles.

Sembla que aquest panorama es vol canviar. Per això es va dictar una Llei de Foment i Coordinació General de la Investigació Científica i Tècnica i ara s'ha redactat el Pla Nacional d'Investigació Científica i Desenvolupament, que la mateixa llei contempla. Es tracta d'un primer intent de coordinar la recerca a tot l'estat, amb alguna virtut i multitud de defectes, sobretot pel que fa a les competències autonòmiques, com intentarem explicar en aquest article.

La recerca, un espectacle dantesc

Qui hagi estat a la universitat o hagi viscut la realitat d'un centre d'investigació a l'Estat espanyol, sabrà les condicions en què s'ha fet recerca. Ben lluny d'Europa en aquest aspecte, l'aparició de científics de vàlua no ha vingut precisament d'una bona planificació i ajut econòmic, sinó que ha estat més aviat l'esforç personal el que ha portat uns resultats. Amb condicions lamentables, poc instrumental i manca de suport, la recerca s'ha desenvolupat a un nivell gairebé tercermundista. No és estrany, doncs, que molts científics hagin marxat a buscar nous horitzons. En són un exemple alguns científics dels Països Catalans que han agafat prestigi fora d'ací, com ara Joan Oró, Alfred Giner-Sorolla, Antoni Lloret, Manuel Cardona, Jaume Miquel o David Cardús.

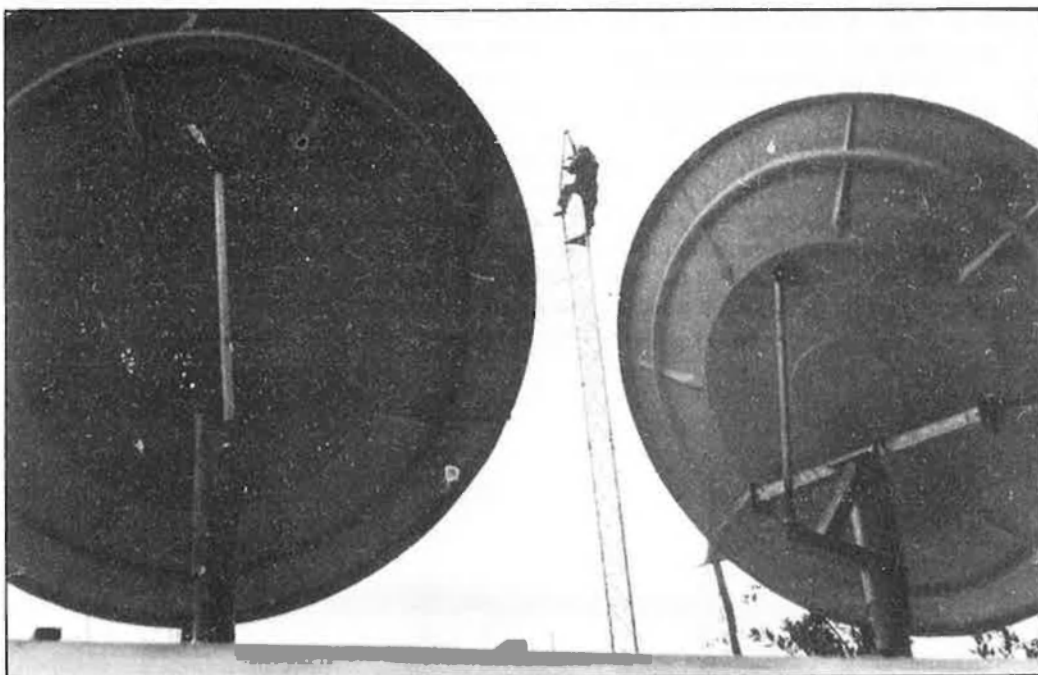
La Llei de Ciència preveia, entre altres coses, la redacció del Pla Nacional. De pas, oblidava les competències de les comunitats autònomes i, com és habitual, feia una redacció sense tenir en compte que des de fa uns anys l'Estat espanyol té una estructura autonòmica. Així, a l'article primer ja afirmava que la Constitució encomana a l'estat el foment i coordinació de la in-

El Consell de Ministres ha aprovat l'enviament a les Corts Generals del Pla Nacional d'Investigació Científica i Desenvolupament, un programa que a pesar del seu esforç oblidava les autonomies.

Xavier Duran

nal i la dotació econòmica queden sense traspàs.

Per tal d'afrontar el problema de la recerca, la Generalitat de dalt va crear la Comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació Tecnològica. En no haver-hi traspàsos, la dotació econòmica de la CIRIT s'ha hagut de fer amb un pressupost del parlament català, que hi ha dedicat cinc-cents milions de pessetes per any. El secretari de la CIRIT, Narcís Majó, ha dit del Plan Nacional: «Té la virtut de ser el



Sonimag 87. El Plan Nacional oblidava l'estructura autonòmica de l'estat.

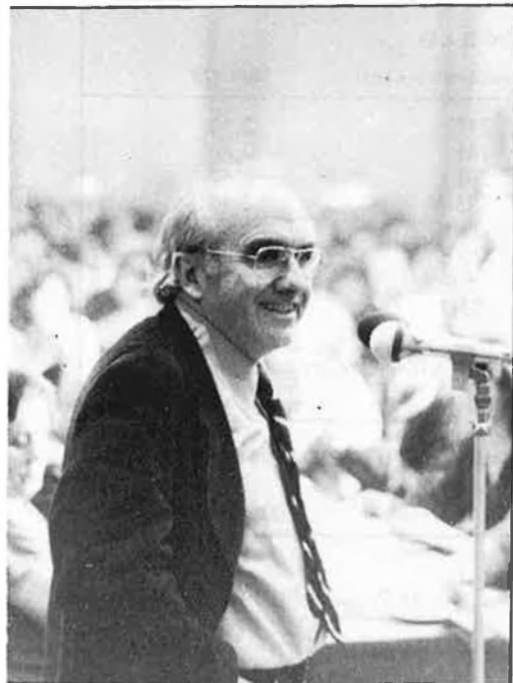
vestigació. Però oblidava que en alguns estatuts, com el del País Valencià, el Principat i Andalusia, atorguen competències exclusives en aquest camp. L'estatut valencià té alguna diferència respecte al de Catalunya, ja que no s'accedí a l'autonomia per la mateixa via.

Quant als traspàsos, pràcticament no s'han fet. A Catalunya s'han traspasat alguns centres d'investigació agro-alimentària. Però queden, per exemple, els centres del Consell Superior d'Investigacions Científiques —el CSIC—. Els centres del CSIC estan majoritàriament a Madrid i Andalusia, però a Barcelona n'hi ha uns quants i al País Valencià també n'hi ha algun. Per la Llei de Ciència, el CSIC passa a regir-se com entitat estatal autònoma i, per tant, deixa de ser susceptible de traspàs. Així, els centres, el perso-

primer intent de coordinar la recerca científica i això significa un gran esforç. Però entre d'altres té els defectes d'oblidar les competències de les comunitats autònomes i de fer programes deslligats».

Alguna virtut i molts defectes

El pla, efectivament, suposa un gran esforç. Coordinar tots els programes d'investigació que es fan a l'estat és una tasca complexa. Això no ha d'amagar, però, els defectes notoris que conté. El pla ha estat criticat per l'oposició parlamentària, però també pel Consell Assessor per la Ciència i la Tecnologia, un organisme integrat per representants de l'administració, els centres d'investigació, d'empreses i de sindicats.



Giner Sorolla, a la recerca de nous horitzons.

UGT i CCOO

En el pla, la partida més important és la dedicada a informació i telecomunicacions, amb 42.349 milions de pessetes per als pròxims quatre anys. En això coincideix amb la Comunitat Europea, que dedicarà a aquest camp 2.275 milions d'ECUS, també en quatre anys. En canvi, la segona partida en el pla és la de biotecnologia, amb 29.987 milions, seguida de la de nous materials, amb 29.703 milions. En canvi, a la CEE el segon apartat és el d'energia —de fusió, de fissió i energies no nuclears—, amb 1.173 milions d'ECUS.

El total que el pla preveu en tots els programes per als pròxims quatre anys és de 292.033 milions de pessetes. Es tracta d'una quantitat que queda lluny de la que altres estats dediquen a la recerca. Així, a Itàlia, que no és dels països que més atenció donen a la investigació, el Consell Nacional de Recerca ja disposa de 200.000 milions, la universitat controla centenars de milers de milions, l'Institut de Física Nuclear té assignats 30.000 milions de pessetes. En els propers dotze anys, l'Agència Espacial Italiana disposarà de

800.000 milions, només pels projectes europeus. A més, resten 90.000 milions per any per la recerca industrial.

Aquesta diferència d'assignacions encara millora situacions anteriors. L'Estat espanyol dedicava a recerca i desenvolupament, l'any 1975, el 0,48% del Producte Interior Brut, mentre la mitjana a l'OCDE era el 2,45. L'any passat s'hi va dedicar el 0,75% i amb el pla es diu que el percentatge serà de l'1,2%, tot i que aquesta darrera xifra hauria de ser analitzada perquè sembla una mica *inflada*. Els italians dediquen l'1,5% a la recerca, però volen doblar aquest percentatge en els pròxims anys.

Els defectes del pla es poden referir a les seves línies generals o bé a allò que afecta concretament les competències autonòmiques. Vegem ara el primer punt.

Programes deslligats

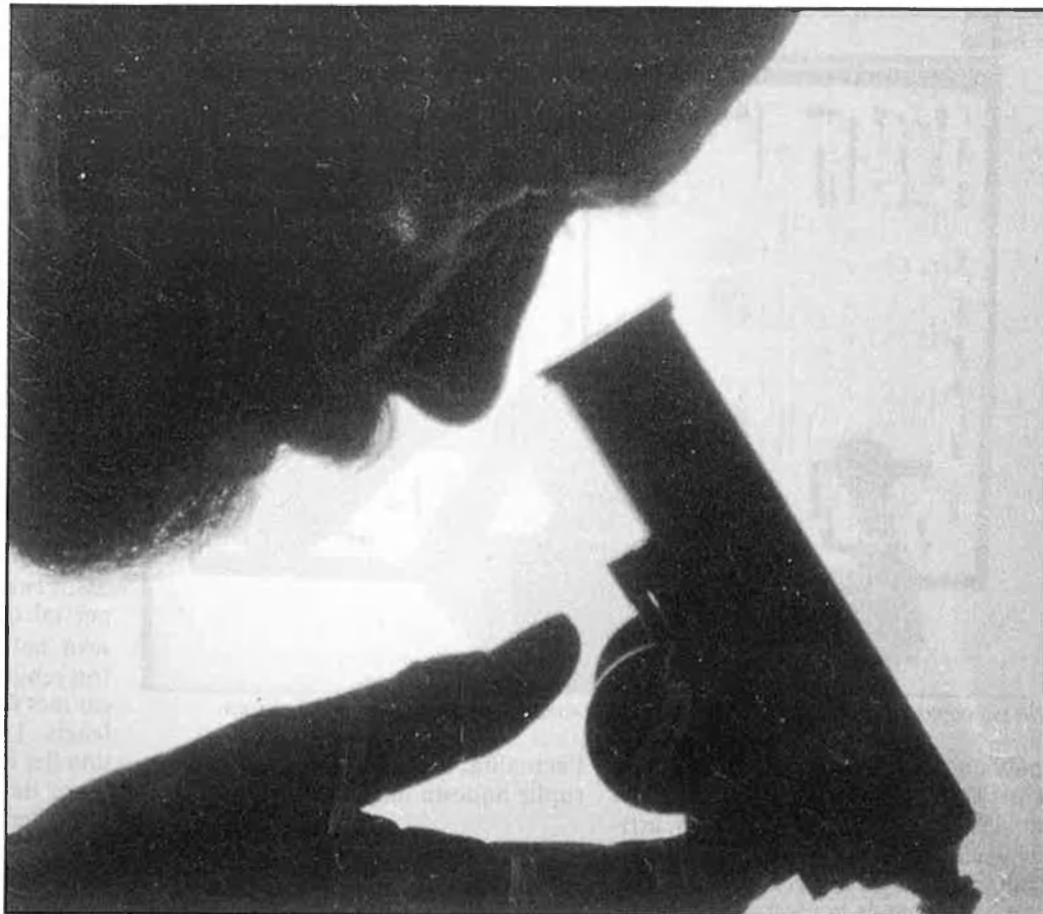
L'oposició parlamentària ha criticat el pla. Per a Izquierda Unida, no respon a estudis previs de les necessitats en recerca, sinó que es limita a agrupar programes de R + D —Recerca i Desenvolupament—. Alianza Popular diu que el pla es poc creatiu, mancat d'imaginació i amb feble estructura de programes. Per als primers, a més, resulta inconcebible que el 61% del pres-

supost sigui assignat al Ministeri de Defensa. Aquest detall és realment sorprenent, i a més afecta clarament les comunitats autònomes, ja que tot allò que realitzi el Ministeri de Defensa queda sense traspasar.

Hi ha hagut a l'estat una dissociació clara entre la recerca i la indústria. Això provocava que l'empresa no es veiés obligada a finançar projectes que no li resultessin útils i que els descobriments realitzats no trobessin sortida en el mercat. El pla no soluciona això, ja que no crea mercats derivats dels productes investigats. A més, no s'han realitzat estudis i, per tant, no consten les necessitats de crear o reformar centres de recerca i les causes o perspectives que porten a efectuar-ho. En definitiva, el pla és un simple primer pas, que en realitat no serveix per estructurar la recerca a nivell estatal.

L'autonomia obligada

A més, el pla oblida totalment les competències de les autonomies. Com a exemple, tenim el Consell General de la Ciència i la Tecnologia. Té representants de cada comunitat autònoma i representants de la CICYT, que seria la CIRIT estatal. Segons el reglament, els representants de la CICYT tenen el ma-



A l'Estat espanyol la iniciativa privada ha de suplir la insuficient inversió estatal.

teix nombre de vots que els representants de les comunitats autònomes, encara que siguin inferiors en nombre. A més, el vot del president del Consell, que és el ministre d'Ensenyament, decideix en cas d'empat.

Així, el pla oblida les competències exclusives del País Valencià i el Principat. Les xifres representades en algun dels quadres adjunts donen idea de les inversions que, en recerca, els ministres fan als Països Catalans. Si el traspass de competències podia millorar aquesta situació, els retalls progressius introduïts per la Llei de Ciència i del Pla, més els retalls que es deriven de la seva aplicació, ens deixen sense poder decisorí en aquest camp.

A més, podem contemplar, també en els quadres, una situació totalment rebutjable pel que fa a les inversions de les empreses de recerca i desenvolupament. A l'Estat espanyol, la despesa interior bruta en R + D del sector empreses representa un percentatge molt més petit que a d'altres estats. No tenim dades pel que fa al País Valencià, però al Principat, en canvi, la inversió de les empreses és superior a la del fons públic. A més, hi ha un detall significatiu. Aquesta inversió està, en tot l'Estat, equilibrada entre empreses

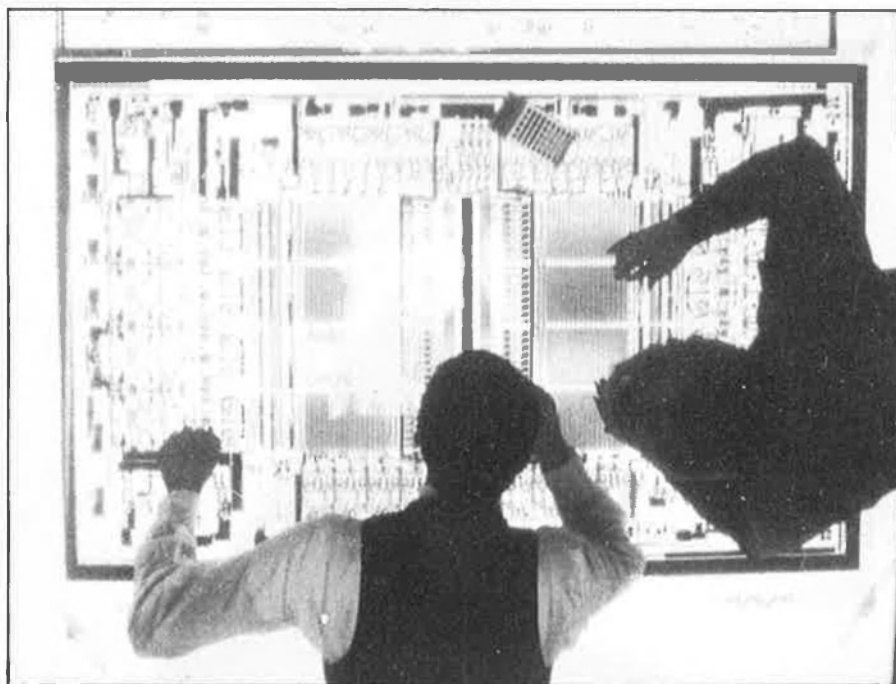
DESPESES EN R + D		
	Dòlars per habitant i anys	%del PIB
Estats Units	217	2,73
Japó	181	2,60
Alemanya Federal	291	2,57
França	193	2,16
Itàlia	39	1,50
Estat espanyol	20	0,47
Portugal	5,8	—
Argentina	23,3	—
Catalunya	—	0,38

La primera columna dona xifres dels anys 1979 i 80. A la segona, les dades són del 1983 (per Catalunya, 1984).

INVERSIÓ EN PROJECTES D'INVESTIGACIÓ (1984)					
Ministeri	Milions totals	Percentatges			
		País Valencià	Principat	Illes	Madrid
Indústria i Energia	3.911	0,48	18,7	0,14	50,22
Educació i Ciència	8.109	6,93	18,49	0,73	39,00

DESPESA INTERIOR BRUTA EN R + D			
	Empresa pública	Empresa privada	Organismes públics
Estat espanyol	19,2	19,3	61,5
Catalunya	20,0	43,0	37,0

Xifres de l'any 1983 per l'Estat espanyol i de 1984 per Catalunya.



Un pla comú de recerca a nivell de Països Catalans sembla avui molt difícil encara.

públiques i privades. En canvi, al Principat l'empresa privada ha d'invertir el doble que l'empresa pública. Així, arribem a la conclusió que l'Estat espanyol pràcticament no inverteix en un camp tan bàsic com és la recerca, tot el que els Països Catalans necessitarien en

l'actualitat i la iniciativa privada ha de suplir aquesta mancança.

Països Catalans: una col·laboració difícil

El vinarosenc Alfred Giner Sorolla

proposava fa uns anys, en el llibre *Un nou gènesi*, un pla de recerca pels Països Catalans. Aquesta col·laboració sembla avui molt difícil. A part de la voluntat política dels diferents governs autònoms, tota col·laboració ha de tenir el vist-i-plau de les Corts espanyoles. La Generalitat de dalt ha establert alguns convenis amb alguns consells regionals europeus, com el de Roine-Alps. No hi ha dubte del benefici que es pot extreure d'aquestes col·laboracions. Però establir un conveni amb la Generalitat de baix sembla, curiosament, més difícil.

Una proposta de la Generalitat de dalt, portada al Consell General, fou rebutjada. Es tractava que el 25% dels diners que el pla contempla es repartissin entre les comunitats autònomes per tal que aquestes organitzessin la seva política científica. La proposta fou rebutjada i un dels que la van atacar més fou el representant del País Valencià. La proposta intentava adobar una llei feta, una vegada més, per damunt de les competències autonòmiques. Sense diners, sense competències, quasi sense veu, el paper de les dues Generalitats en la recerca científica no sembla, de moment, massa esperançadora. □